

Як університетам підготуватися до переходу на нові версії міжнародних стандартів ISO щодо систем менеджменту

Леонід Віткін

*доктор технічних наук, професор кафедри управлінських технологій,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: Vitkin@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-0731-1333*

За інформацією технічних комітетів Міжнародної організації стандартизації (ISO) ISO/TC 176 та ISO/TC 207, відповідальних за розроблення оновлених версій стандартів ISO 9001 (Система менеджменту якості - QMS) та ISO 14001 (Система екологічного менеджменту - EMS) ці стандарти набудуть чинності у 2026 році. Зазначені стандарти будуть еволюційними оновленнями, що базуються на попередніх версіях згаданих стандартів в редакції 2015 року [1,2]. Вони збережуть структуру високого рівня за Додатком SL Настанови ISO щодо розроблення стандартів на системи менеджменту. Наразі, більше уваги буде привернуто до організаційної стійкості, цифровізації, сталого розвитку та етичного управління для вирішення поточних глобальних бізнесових та екологічних проблем.

Так, ISO 9001:2026 сфокусований на вдосконаленні QMS для підвищення стійкості та узгодження з сучасним корпоративним управлінням. Стандартом передбачено поглиблену інтеграцію ризиків та можливостей у стратегічне планування, чіткі вимоги щодо сприяння культурі якості та етичній поведінці, а також визнання ролі цифровізації та цілісності даних у процесах забезпечення якості. Ці зміни вдосконалюють існуючі підходи попередньої версії 2015 року.

ISO 14001:2026 встановлює чіткі вимоги щодо врахування умов навколишнього середовища (клімату, забруднення, біорізноманіття) в контексті організації, враховує життєвий цикл під час визначення сфери застосування EMS. Стандарт вводить новий пункт щодо планування та управління змінами в EMS. Зміни спрямовані на уточнення та посилення існуючих вимог попередньої редакції.

Для Університетів, які хочуть запровадити оновлені стандарти менеджменту якості та екологічного менеджменту варто звернути увагу на сучасні тенденції широкого застосування цифрових технологій та штучного інтелекту (ШІ) у різноманітних сферах, зокрема у освітній галузі.

Так для демонстрації постійного вдосконалення та ефективності роботи Університет може запровадити єдину цифрову систему управління, яка стане надійним джерелом збору та аналізу даних, звітності в режимі реального часу. Також зазначена система дозволить автоматизувати контроль документів, відстеження невідповідностей, управління коригувальними діями та планування внутрішніх аудитів. Це гарантуватиме, що «задокументована інформація» буде легкодоступною, безпечною та відповідатиме новому акценту щодо цілісності даних.

Вбачається перспективним використання Університетами штучного

інтелекту для: покращення та контролю процесів, з яких складається діяльність закладу освіти; оптимізації ресурсів (ISO 14001); управління будівлями щодо оптимізації споживання енергії та води в приміщеннях; аналізу потоків відходів та визначення закономірностей для ефективних програм скорочення та переробки відходів; підвищення якості (ISO 9001), зокрема впровадження аналітики ШІ для даних зворотного зв'язку студентів та персоналу щодо проактивного виявлення областей низької якості (наприклад, освітніх програм, силабусів дисциплін, управлінських процесів), перш ніж вони перетворяться на суттєві невідповідності; прогнозування та управління операційними ризиками (наприклад, відмова обладнання в лабораторіях, високий рівень відсіву студентів у певних навчальних програмах); сприяння культурі якості та етики, зокрема розроблення обов'язкового навчання для всіх співробітників та студентів щодо культури якості та етичної поведінки (ISO 9001); чіткого врахування зміни клімату та біорізноманіття (ISO 14001); перегляду стратегічних документів, зокрема оновлення політики якості.

Таким чином, можна зробити певні висновки щодо ключових змін оновлених стандартів та дій Університетів, які планують запровадити стандарти менеджменту версії 2026 року: обидва стандарти, особливо ISO 14001, зосереджуються на зміні клімату, біорізноманітті та сталому розвитку в контексті та відповідно до стратегії організації; організаційна стійкість є основною темою, що вимагає більш проактивної та глибокої інтеграції мислення, заснованого на ризиках та можливостях, у всі системи управління; стандарти визначають, що цифровізація, надійні дані та новітні технології є важливими інструментами для ефективного постійного вдосконалення та оцінки ефективності; ISO 9001:2026 запроваджує чітку вимогу до керівників щодо демонстрації відданості культурі якості та етичній поведінці; Університети повинні забезпечити інтеграцію цифрових інструментів та штучного інтелекту у свої системи менеджменту для оптимізації відповідності, автоматизації аналізу даних, підвищення якості та екологічної ефективності своїх послуг.

Завчасна підготовка Університетів до переходу на оновлені стандарти менеджменту надасть їм конкурентні переваги на ринку освітніх послуг.

Ключові слова: оновлені міжнародні стандарти ISO 9001 та ISO 14001, організаційна стійкість, умови навколишнього середовища, кліматичні зміни, культура якості та етична поведінка, цифрові технології, штучний інтелект.

Список використаних джерел

1. Віткін Л.М. Стандартизація систем менеджменту. Генеза менеджменту: системи, процеси, проекти: колективна монографія. за ред. проф. В.Г. Алькеми. Університет «КРОК», м. Київ - 2023, том 1, с.102-156.
2. Віткін Л.М. Перегляд міжнародного стандарту ISO 9001 щодо систем менеджменту якості / Л.М. Віткін //тези доповідей VI Наукової конференції Держава, Регіони, Підприємництво: Інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку (05 грудня 2024 р.). Університет «КРОК» м. Київ -2024, частина 2, с.157-158.